

Kronika

Blott den klagar över de svenska krusbären som aldrig smakat de kontinentala, menar Margareta Norlin.

Tjall på linjen

Det brukar heta att Sverige är byråkratiskt. Jag föreställer mig att denna myt skapats av personer som aldrig satt sin fot utomlands för mer än två dagars semester i Paris. Efter tio år i importbranschen bestämde jag mig för att motsatsen gäller. Inget har sedan kunnat rucka på min övertygelse, minst av allt de tre månader jag tillbringade i Storbritannien förra vintern.

Låt mig berätta historien om British Telecom, motsvarigheten till svenska televerket, vintern -96. Som nyanländ journalist ville jag snabbt ha telefon inkopplad. Jack och apparat fanns redan, det enda som behövdes var en återkoppling. Men BT var skeptiska: hur kunde de veta att jag inte smet från räkningen? De krävde att jag öppnade bankkonto och satte in två tusen kronor. Banken var också skeptisk och lät sig bevakas att bryta mot regelverket endast efter några tårar i näsduken. Utmatad meddelade jag därefter BT att allt var klart. Men icke. BT krävde nu ytterligare tusen spänn i deposition hos dem. OK, tänkte jag och satte raskt in pengarna.

Efter en vecka anlände ett fyrsidigt kontrakt på byråkrati-prosa om deras skyldigheter och mina. Bland annat åtog de sig att betala böter till mig om någon i familjen dog på grund av deras försumlighet. En vecka efter underskrivandet dyker så televerkaren upp, timmar försenad, och ägnar halva dagen åt att koppla in den redan befintliga telefonen. Sen hävdar han att ett helt års avgift är minimum, för såväl abonnemang som apparat - i strid med kontraktet.

Stor irritation: så får det inte gå till! De ringer och skäller ut huvudkontoret, televerkarna får inte lova ut kataloger. Så var det problemet avklarat!

Jag får krupp: Jag har aldrig sett maken till byråkrati!

krati! ryter jag. Det här är ingen byråkrati, vi är privatiserade! kontrar han. Jag tvingar karln att ringa huvudkontoret som bekräftar min uppfattning om tre månaders avgift. Så återstod bara katalogerna. Tyvärr, säger han, jag har inga i bilen. Ring British Telecom. Jag ringer. Tyvärr, de har leveranstid på 4-6 veckor. Jag grälar. Då lovar de katalog om jag tar mig in till närmaste stad. Min man åker dit och står i kö - som alltid i Storbritannien. Stor irritation: så får det inte gå till! De ringer och skäller ut huvudkontoret, televerkarna får inte lova ut kataloger. Så var det problemet avklarat! Men katalogerna? undrar maken. Leveranstid 6 veckor. Då stjälar han en av kontorets kataloger på väg ut.

Vid hemresan misslyckas British Telecom att få iväg räkningen i tid. Så småningom får vi den eftersänd till Sverige efter sju sorger och åtta bedrövelser. Förseningen resulterar i hotfulla kravbrev. Trots att vi betalad, och två gånger sänt kopia på insättningen i rekommenderade brev à 50 kronor styck, får vi brittisk inkasso på oss. Och vi kan inte ringa tillbaka, eftersom brittiska televerket använder 020-nummer som inte kan nås från utlandet.

Svenska utlandstelefonisten suckar. Vi har jätteproblem med det, de förstår inte att det finns en värld utanför England. Men vi ska försöka hjälpa er att spåra någon ansvarig. När vi äntligen kommer fram, hänger de omedelbart upp efter att snorkigt ha hänvisat oss till ett annat lokalkontor. Nu purkar vi till riktigt, anmäler British Telecom för myndigheterna, kräver ursäkt och skadestånd, samt att bli strukna ur inkasso. Vi vinner. Så kommer det sig att brittiska televerket skaffat sig ett internationellt fungerande nummer.

När vi återvänder till Sverige vill vi föra över min mors telefon på oss. Vi ringer Telia. Det går bra: Passar det att vi kopplar över imorgon klockan 17?

11 november 1997
MARGARETA NORLIN

Skamstämplingen av Nabokovs Lolita

Egendomliga är moralpanikens vägar, skriver Fredrik Stjernberg på tal om filmatiseringen av Nabokovs Lolita. Och motviljan mot att gå till källorna stor.

Vladimir Nabokovs bok Lolita, från 1955, fortsätter att uppröra. Boken lär ha kostat författaren ett nobelpris, och kanske anses den vara efterkrigstidens mest omoraliska verk. När Operan häromåret satte upp Lolita ledde det till demonstrationer och inslag i Rapport.

Enligt en artikel av Colin McGinn i Times Literary Supplement (29/8) har den nya filmatiseringen av Nabokovs klassiker stött på problem. Adrian Lyne har registrerat och Jeremy Irons spelar Humbert Humbert. Ingen amerikansk distributör vill ta in den med tång, så kanske blir den aldrig visad i USA.

Varför? Ja, vem vill stå som distributör för en film om en medelålders snuskubbe som har sig med en tolvårig flicka? I Kubricks version var flickan åtminstone femton, vilket tydliggen kunde fördras. Den nya inspelningen lär vara

Nabokov. Stor litteratur är ofta tvekydig - så även Lolita.

Foto: PRESSENS BILD

mycket trogen originalet, och har visats på filmfestivaler i Italien, kanske därför att moralpanik aldrig har varit något som italienarna ägnat sig åt. Jag är rätt övertygad om att ifall filmen kommer till Sverige, så kommer det att stå demonstranter utanför biograferna, och protestera mot att man visar sånt (på bästa sändningstid för Rapport, dessutom).

Ingen idealisering

Är det då så förgräpligt, det som finns i boken? Idealiserar ett förhållande mellan gammal gubbe och liten flicka? Kan boken locka fler till att prova på kombinationen? Eftersom jag inte har sett filmen, så får jag utgå från uppgiften att den skall ligga nära boken. Boken har, som så mycket stor litteratur, en tvekydighet som gör att det inte är helt lätt att ge klara svar, men en del finns att säga. Humbert Humbert, bokens protagonist, sitter inspärrad när han skriver sina memoarer. Efter hand kommer han till insikt om att allt han företog sig inte gjorde Lolita lyckligare - det enda han såg var den egna lyckan.

Såg bara den egna lyckan

Några exempel: "Jag borde ha vetat... att inget utom smärta och skräck skulle bli resultatet av den förväntade lycksaligheten." "Hon föredrog skådespeleri före simning, och simning före tennis; ändå insisterar jag på att om inte något inom henne hade knäckts av mig - det förstod jag inte då! - så skulle hon... ha blivit en riktig tennis-mästare."

Inte ens det sexuella ger Lolita något: "Aldrig vibrerade hon under min beröring, och ett högljutt 'vad håller du på med?' var det enda jag fick för mina ansträngningar." Ändå är Humbert i någon mening lycklig:

Trots våra gräl, trots hennes elakhet, trots allt besvär och alla sura minner hon gjorde, och vulgariteten, och faren, och den förfärande hopplösheten hos allithopa, så vistades jag fortfarande djupt i mitt självvalda paradiset - ett paradiset vars skogar hade helvetesflammors färg - men ändå ett paradiset.

McGinn citerar andra passager:

Om det inte kan bevisas för mig - för mig, som jag är nu, med mitt hjärta och mitt skägg, och min förtvinnelse - att det i det oändliga loppet inte spelar någon som helst roll att ett nordamerikanskt flkebarn vid namn Dolores Haze hade blivit berövad sin barndom av en galning, såvida inte detta kan bevisas (och om det kan, så är livet ett skämt), så ser jag ingen annan behandling för mitt elände utom den artikulära konstens melankoliska och mycket lokala palliativ.

Det krävs rejält med författade meningar för att tro att boken är en uppmaning till pedofili, eller ens att det framställer pedofili som en skojig kittlande möjlighet bland andra. En sådan tolkning är snarast ett första tecken på läskunnighetens begynnande sammanbrott.

Kanske blir det demonstrationer utanför bion. Men om det blir demonstrationer, så kom ihåg några saker. Demonstranterna kan inte ha läst boken (för då skulle de antagligen sitta inne i biosalongen). Och de har inte heller valt rätt tillfälle.

Det krävs rejält med författade meningar för att tro att boken ens framställer pedofili som en skojig kittlande möjlighet bland andra.

Häromåret visades, utan någon som helst protest, en film, baserad på en sann historia. En medelålders kolonist träffar en tolvårig infödingsflicka. Tyckte uppstår - förmodligen av det sexuella slaget. Hon räddar hans liv. Här tar filmen slut, och i filmen var flickan framställd som rejält mycket äldre. I verkligheten blev flickan några år senare gisslan hos kolonister, och togs senare till kolonisternas hemland. Där utsattes hon först för mycket uppmärksamhet, men dog efter bara ett år, tydligen helt bortglömd.

Här har vi ett fall där något defintivt förgräpligt, ja rent vidrigt, utgör bakgrund. Det råder ingen tvekan om att ett förhållande mellan liten flicka och medelålders farbror idealiseras. Var fanns demonstranterna? Dom satt väl inne på bion och tyckte det var en gullig film om kärlek över kulturgränser.

Filmen? Pocahontas.

Nabokov skrev ett efterord till boken, som trycktes i senare upplagor. Han blev naturligtvis själv utsatt för moralisters påhopp, och skriver:

Det är alldeles sant att min roman innehåller olika hänvisningar till en perverterads fysiologiska böjelser. Men när allt kommer omkring är vi inte barn, inte illiterata ungdomsbrottslingar...

Nej, men kanske är vi på väg att bli det.

FREDRIK STJERNBERG

Avskaffa historien

Regeringens integrationspolitiska proposition föreslår den svenska historiens avskaffande eftersom den kan verka stötande för invandrargrupperna.

Mediavinkel

"Den samtida tillhörigheten i Sverige och uppslutningen kring samhällets grundläggande värderingar har därför större betydelse för integrationen än ett gemensamt historiskt ursprung", heter det i propositionen.

Regeringen skriver samhället men menar nog staten.

Svenska Dagbladets ledare (9/11) noterar den underliggande främlingsfientliga hållningen, invandrarnas närvaro påstås ha framtagit svenskarna deras historiska gemenskap. Det vore illavarslande. Skulle de flaggsviftande skinnskallarna ha rätt?

Dagens Nyheters ledare (10/11) ironiserar över att Sveriges finansminister vill att EMU-frågan ska avgöras på ett korrekt sätt inom Ecofin och i hans närvaro och inte i hemlighet i korridorerna. Sveriges politiska önskemål saknar legitimitet, Erik Asbrink borde snällt traska patrull.

Har Dagens Nyheter något att invända mot att multi-kulti, pappamånad, manshat och ekologism ska vara det kitt som ska hålla nationen samman under nästa århundrade? Knappast.

KLAS HELMUT FASAN